

čeljnasti cvetni vencji so podobni nekoliko razpihnjeni žirni ali bukovščini skledici, koji so zunaj zeleno-rujavi, znotraj pa temno-krvavo-rudeči. Prašnikov ima dvanajst, pestič jeden. Tedaj spada po Linnéjevem sestavu v 11. razred, po naravnem pa med Aristolochieae. Poleg njega najdeš še bolj strupenega lisastega štrkavca (*Arum maculatum*; L.), kojega lahko spoznaš po dolgorceljnastih, puščičastih, nekaterih črnolisastih listih in po cvetni betvi, koja v vrhu nosi klinasti betič, zavrt v bledozelen list. Betič je pri vrhu ali vijoličast ali pa rujavo-rudeč, pri sredi rumenkast in ima oboč prašnih cvetov; pri dnu pa venec pestičnih cvetov, koji s časoma obrodé skoro kakor grah debele rudeče plodove. Po Linnéjevem sestavu spada v 21. razred (*Monoecia*), po naravnem pa med *Aroideae*. To zelišče je zelo strupeno ter človeku smrtno nevarno. Pecirka pripoveduje mimo drugih tudi nastopno žalostno dogodbo: Tri dečke, koji so jedli liste lisastega štrkavca, je strašno vilo. Goltanec se jim je tako skrčil, da dva njih nista ničesar mogla požirati; in eden teh dveh je umrl čez 12, drugi pa čez 16 dni. Tretji deček je mogel k sreči še nekoliko požirati. Dajali so mu mleka, vode in olja piti, vsled tega dobi drisko in tako so ga oteli smrti. Jezik mu je otekel tako, da ga je bilo polna usta ter mu opoviral požiranje; zato so mu ga narezali, da je zgubil nekoliko krvi ter se skrčil vsaj toliko, da je dečku omogočil požiranje.

Med grmovjem, ob kraju in tudi v sredi gozdov naletiš tu in tam na 2—3 čevlje visoke grmiče z redkimi sivorujavimi vejicami, po kojih je proti vrhu v podobi podolgastega grozda mnogo rudečih listastih cvetov, koji se pred prikažejo nego listi, in to ti je navadni volčjin (*Daphne mezereum*; L.). Cvete prav zgodaj spomladi in kadar obcvete, oblisti se konec vejic s podolgastimi, klinasto-suličastimi listi, pod kojimi dozorivši tiče škrlato-rudeči, kakor grah debeli plodovi. Volčjinovega rodú nahajajo se v naši lepi domovini še: lavorikasti volčjin (*D. laureola*; L.), raste v večjih, višjih grmičih po Notranjskem in Kočevskem in ima zelenkasto cvetje in črnikaste plode. Potem planinski volčjin (*D. alpina*; L.) z belim cvetjem in rudečimi plodi. Dobiva se na Nanosu n. pr. koj nad Stranjemi poleg pota na Nanos. Blagajevi volčjin (*D. Blagayana*; Freyer) s podolgastimi narobjajčastimi listi in z rumenkasto-belim cvetjem. Nahaja se na Št. Lovrenčevi gori pri Polhovem gradu; bojda tudi na Šmarni gori, kamor so ga izvestno le preselili. Na pogorji Grmade, sv. Katarine in Otosovca raste v prav malih nizkih grmičih prijetno dišeči volčjin (*D. Cneorum*; L.) s končnimi karminastorudečimi cveti in rožmarinastimi listki. Končno je še pisani volčjin (*D. striata*; Prtschl.), koji prebiva na naših gorenjskih planinah in je prejšnjemu po vsem sličen. Volčjini spadajo po Linnéjevem sestavu v 8. razred, po naravnem pa med *Thymelaceae*. (Nadaljevanje prih.)

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

Zgodovina Šmarješke fare pri Novem mestu. Spisal Janez Volčič, župnik. V Novem mestu. 1887. 8°, str. 129. Z Volčičevo podobo. Cena 80 kr. (V »Katol. Bukvarni« v Ljubljani.)

To je že 5. zvezek in pa 8. oddelek onega za domačo zgodovino, posebej za cerkveno zgodovino kranjsko tako pomenljivega književnega dela, katero je pričel ter posredno in ne-

posredno nadaljuje g. Ant. Koblar. Ker nameravamo o celem dosedanjem delovanju o priliki obširneje spregovoriti, naj za sedaj zadostuje to, da je 5. zvezek Volčičev pisan ne samo temeljito, ampak tudi z vnmom in ljubeznijo dobrega župnika do svoje župnije. Pristaviti moramo, da je tvarino g. župnika Volčiča izdajatelj g. Ant. Koblar skoraj za polovico dopolnil, kar naj bi se bilo v knjigi sami omenilo. Tudi zavitkova prva stran in pa glavni naslov sta napravljena nerodno. — Dodan je

knjigi životopis dne 14. decembra 1887 umrlega pisatelja iz peresa g. o. Florentina Hrovata.

Duša popolna, ali molitve, prigovori in zgledi za duše hrepeneče po popolnosti. Na svitlo dal Janez Zupančič. Drugi nespremenjeni natis. V Ljubljani, 1887. Zal. družba sv. Vincencija, Dobiva se v »Katol. Bukv.« v Ljubljani. 16°. str. 583. Cena (vez. v usnji) 1 gld. 25 kr.

Molitev, velik pripomoček k zveličanju. Spisal sv. Alfonz Marija Liguori. Slovensko izdal dr. Anton Jarc, prošt. V Ljubljani, 1888. 16°, str. 174. Cena (vez. v platno) 50 kr. (V »Katol. bukvarni.«)

ČESKO SLOVSTVO.

(Piše Stj. Zagorac.)

(Konec.)

Izdane so tudi zbirke pesmij: »Basně Otokara Mokreho«, kakor tudi pesmi zelo popularnega in znanega urotnega pesnika Adolfa Heyduka: »Šipy a rozmarý«. Razun teh se je zelo pohvalno izrazila kritika o pesmih: Jos. V. Sládka: »Sluncem a stinem«. Sládki je jeden najsubjektivnejših lirikov českých. Živo čuti in jasno slika, vendar so njegove pesmi zelo pesimiške.

Zelo znamenito zgodovinsko in pa literarno delo je delo A. Rezeka, profesorja na c. kr. univerzi: »Dějiny prōstonarodního hnutí náboženského v Čechach« od danedga tolerantnega patenta (1780) do danes. Do sedaj sta izšla dva dela. Prvi del obiluje živahnimi črtami in raznimi potankostmi, koje je pisec z velikim trudom nabral v starih listinah. Škoda, da ni to delo pisano bolj v katoliškem duhu.

Sedaj izhaja v Pragi v zalogi J. Otta prekrasno delo: »Čechy společnou praef spisovatelův a uměteů českých«, vedou Fr. Ad. Šubert a Fr. A. Borovský, obrazovnu část R. Libscher. To dragoceno delo izhaja v zvezkih velikega folio-formata, z izvornimi, umetniškimi ilustracijami v tekstu in slikovnimi prilogami najznamenitejših českých umetnikov. Zvezek veljá 90 kr. Sedaj je na vrsti IV. samostalni del: »Polabi«, katerega je že sedem zvezkov izšlo.

Veliko veselje probudilo je v českem narodu najnovejše podjetje rodoljubne Ottove knjigarne, namreč izdavanje: »Ruské bibliotéky«, v kateri hodejo izšla dela ruskih klasikov v českých prevodih, in to: Turgenjeva, Tolstoja, Gogoljeva, Dostojevskega, Mihajlova, Grigorevića, Gončarova, pesme Puškinove in Lermontove. Posebno marljivo prevajajo ruske klasike Francozje in Nemci, sedaj bode dobili pa tudi Čehi te slovanske brate pod svojo streho.

Omeniti moram še monumentalno delo: »Ottův slůvník naučný«, ilustrovano enciklopedijo vseh znanostij. Izšel je sedaj četrti zvezek tega ogromnega dela, obsežajoč od Acta Pilati—Adelung. To bode velikanska in dovršena enciklopedija vseh znanostij. Posebno pa bodo točni podatki o raznih slovanskih narodih. (Kako ogromno bode to delo, dokazuje to, da bode črka A obsezala vsaj 30.000 besedij. Snopič stane samo 36 kr.)

Omenil bodem še samo — »Literární oznamovatelj«, katerega so počeli českí knjigarničarji in založniki izdajati. Prva številka tega lista je izšla v 80.000 iztisih, dobi ga vsak prijatelj české knjige zastoj.

Druge slovstvene zanimivosti.

Die historische und territoriale Entwicklung Krains vom X. bis ins XIII. Jahrhundert. Quellenmässig dargestellt von Dr. Anton Mell, Aspiranten am steiermärkischen Landesarchive. Graz. Verlags-Buchhandlung »Styria«. 1888. Vel. 8°; str. 136. Cena 1 gl. 20 kr. (V »Katol. Bukvarni« v Ljubljani.)

To delo, ki je — menda še mladega — pisatelja prvo dete, je zaradi več razlogov vredno, da obračamo domoljubi nanj svojo pozornost. Dimitz je obravnaval v svojem I. delu »Geschichte des Herzogthums Krain« (l. 1874) ono dōbo precej po stari navadi. Temu se ne čudimo, ker mu je nedostajalo virov. Vendar se ne more čitatelj odkrižati nekega nepovoljnega vtisa, ko vidi, da je poznejša, zlasti reformacijska dōba obravnavana s tako obširnostjo. Vsled raziskovanja Fr. Šumija se je zgodovinska tema začela bolj in bolj zgubljovati, ko je priobčeval listine v »Urkunden- u. Regestenbuch« in na podlagi tega gradiva v svojem »Archiv für Heimathkunde« razvijal nekatere nove misli in nazore. Vendar je vse dotično gradivo še preveč raztreseno, in iz listin povzemati zgodovino, ni vsakemu mogoče. Zato si je zaslužil g. dr. Mell res zahvalo našo, da se je lotil težavnega dela in je obravnaval samostojno, skupno in kolikor mogoče temeljito težavno dōbo od X. stoletja do l. 1268.

Kakor je razvidno iz dela samega, opira se gospod pisatelj zelo na gradivo, katero je nabral in pripravil Šumi. A po njegovem mnenju ne zadostuje Šumijevo razkladanje dōbe Babenberžanov in Sponheimov. Zato se tudi naš pisatelj »ne vjema s Šumijem v mnogih točkah«.

Naše delo kaže, kakor naslov pravi, razvijanje posestvenih razmer na Kranjskem in se na druge zgodovinske razmere ne ozira. Začenja z »markami« — mejnimi grofijami Karolingov, kajti iz tega je kmalu razvidno, kako da je tudi na obsegu sedanje Kranjske razvila se taka »marka«. Popisuje dalje razmere naše dežele s Koroško, posebno pa, kako je spadalo Dolenjsko kot »marka« pod Akvilejo, kako so dobile nekatere plemenite rodbine veliko posestva na Kranjskem, nazadnje Babenberžani in za njimi českí kralj Otakar. Na koncu svoje razprave podaja kratek, a jasen posnetek — »Ergebnis«. Poleg tega dodaja še 5 manjših razprav ali ekskurzov, ki so kaj zanimivi zlasti l., 4. in 5.

Presojevati podrobnosti nam ne dopušča niti prostor, niti namen tega poročila. O teh naj sodijo strokovnjaki. Splošno sodbo pa bode vsakdo, prečitavši to knjigo, moral izreči v tem smislu, da je g. dr. Mell storil domačemu zgodovinarju lepo uslugo in da bodo zlasti oni domači pisatelji z veseljem segli po njej, ki so se in se bodo namenili popisovati zgodovino posameznih kranjskih farâ. Posebno za